

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ
ตำบลนาโพธิ์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี*
DEVELOPMENT OF THE LIFE QUALITY OF THE ELDERLY PEOPLE
BY THE SENIOR SCHOOL COURSE, NAPHU SUBDISTRICT,
PHEN DISTRICT, UDON THANI

อภิวัฒน์ชัย พุทธจรรย์

Apiwatchai Phuttajorn

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nongkhai Campus, Thailand

E-mail: jomjon2003@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบลนาโพธิ์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี 3) เพื่อศึกษาสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในตำบลนาโพธิ์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วยวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ วิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คนโดยการสุ่มอย่างง่ายคน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ก่อนและหลังเข้าเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม คือ ผู้นำท้องถิ่นและนักเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 20 รูป/คน โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปผลการวิจัยผล ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุก่อนเข้าศึกษาของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) ส่วนคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุหลังเข้าศึกษาของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ มี 2 ด้าน คือ 1) ความสามารถส่วนบุคคล 2) ด้านการสนับสนุนช่วยเหลือ และกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ คือ 1) การเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ 2) การ

* Received 5 February 2021; Revised 14 February 2021; Accepted 4 March 2021

ส่งเสริมและการพัฒนาผู้สูงอายุ 3) การคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ 4) การบริหารจัดการ
เพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการ

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ, โรงเรียนผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this article were to: 1) to study the quality of life of the elderly populations who attended the senior school course in Naphu Sub - district, Phen, Udonthani 2) to study problems and obstacles in learning for improvement of the life quality of the elderly joining the senior schools course and 3) to create strategies for developing the life quality for them. It's a mix of research. It consists of approximation research and qualitative research. Quantitative research Population and a sample of 200 people by simple randomization. The tool for data collection was a questionnaire on the quality of life of the elderly. Before and after school The statistics used for data analysis were mean, standard deviation. Qualitative research is a study of documents and interviews. Data were collected from two key informants: local leaders and elderly students, 20 person. The researcher used a selective selection method. The data collection tool was a structured interview. And analyze the data by analysis Synthesize and summarize research findings. Research findings: The quality of life of the elderly before studying of the life quality development course for the elderly, overall, was at the moderate practical level ($\bar{X} = 3.10$), while the life quality of the elderly after entering the course of the life quality development held by the Elderly apparently was at the highest level ($\bar{X} = 4.56$). Problems and obstacles in the learning of the elderly have two aspects which are 1) individual competence. 2) for aspect of Support and assistance. Strategies for improving the life quality for the elderly in are composed of 1) the population readiness and awareness of the life quality development for the elderly 2) Promotion and development of the elderly 3) Social protection for the elderly 4) Management for integrated development of the elderly.

Keywords: Life Quality, Elderly People, Senior School

บทนำ

ในช่วงเวลากว่า 2 ทศวรรษที่ผ่านมา สภาวะการณ์ทางประชากรของประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อัตราการเพิ่มประชากรลดลงจากระดับสูง คือ ประมาณร้อยละ 3.0 ต่อปี ในช่วงปี พ.ศ. 2503 มาสู่ระดับที่ค่อนข้างต่ำ ประมาณร้อยละ 1.1 ต่อปีในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงอัตราการเพิ่มประชากรนี้ เป็นผลจากการเปลี่ยนทั้งในด้านภาวะการตายและภาวะเจริญพันธุ์ หากเริ่มพิจารณาจากภาวะการตาย จะเห็นได้ว่าภาวะการตายมีบทบาทอย่างมาก ต่อการเปลี่ยนแปลงทางประชากรไทยในอดีต การลดระดับการตายเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่องตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 ขณะที่ภาวะการเกิดนั้นยังคงอยู่ในระดับสูง อันเป็นเหตุให้จำนวนประชากรไทยในอดีต เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันอัตราการตายของประชากรของประเทศ ได้ลดลงมาอยู่ในระดับประมาณ 5 - 6 ต่อประชากรพันคนต่อปี (งานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุไทย, 2561)

การลดลงของภาวะการตายของประชากรไทยเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการนำเอาวิทยาการทางการแพทย์สมัยใหม่มาใช้ และการดำเนินงานทางด้านการสาธารณสุข ไม่ว่าจะเป็นการขยายบริการทางการแพทย์ เช่น การเพิ่มจำนวนศูนย์บริการสาธารณสุขและโรงพยาบาล ไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ หรือการมีโครงการสาธารณสุขขั้นมูลฐาน และการดำเนินการควบคุมโรคติดต่อที่สำคัญ อีกส่วนหนึ่งน่าจะเป็นผลจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอดีตก็ส่งผลให้รายได้ส่วนบุคคลเพิ่มขึ้น ทำให้ความสามารถในการใช้จ่ายในการป้องกันสุขภาพมีมากขึ้น (ธาริน สุขอนันต์และคณะ, 2554)

ภาวะการเกิดของประชากรเป็นอีกกระบวนการหนึ่ง ที่ส่งผลกระทบต่ออัตราการเพิ่มประชากรของประเทศไทย อัตราการเกิดหรือจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยที่สตรีคนหนึ่งจะให้กำเนิดได้ตลอดวัยเจริญพันธุ์ ได้ลดลงจาก 6.3 ในช่วงปี พ.ศ. 2503 - 2508 จนเหลือประมาณ 2 คนในปัจจุบันการที่ระดับเจริญพันธุ์ในกลุ่มสตรีไทยลดลงอย่างมากในช่วงเวลาไม่นานนัก ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากนโยบายประชากร ที่เน้นการวางแผนครอบครัวโดยการสมัครใจในกลุ่มคู่สมรสที่เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2513 ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การวางแผนครอบครัวแพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว ก็คือ การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพของโครงการวางแผนครอบครัวแห่งชาติ นอกจากนี้การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคมตลอดจนการมีส่วนร่วมของสตรี ในการพัฒนาต่าง ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อการมีบุตร กล่าวคือ จะคำนึงถึง “คุณภาพ” มากกว่า “ปริมาณ” (กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ, 2559)

จากการเปลี่ยนแปลงด้านการเกิดและการตายของประชากรดังกล่าว ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางอายุของประชากรไทย กล่าวคือ พบว่าในช่วง 20 - 30 ปีที่ผ่านมา ทั้งจำนวนและสัดส่วนของประชากรไทยในวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) ลดลง ในขณะที่จำนวนของประชากรในวัยแรงงาน (อายุ 15 - 29 ปี) ยังคงเพิ่มขึ้น สำหรับประชากรสูงอายุหรือประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนและสัดส่วนเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่าง

รวดเร็วในอนาคต กล่าวคือ ประชากรสูงอายุจะเพิ่มจากประมาณ 5 ล้านคนในปัจจุบัน เป็นประมาณ 10 ล้านคนในอีก 20 ปีข้างหน้า และเป็นที่น่าสังเกตว่าอัตราเพิ่มของประชากรสูงอายุ จะเร็วกว่าประชากรโดยรวมนอกจากนี้ จากการสำรวจของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) พบว่า ในปี 2547 กลุ่มประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปเริ่มมีสัดส่วนมากกว่า 10% และเพิ่มขึ้นเป็น 11% หรือประมาณ 7 ล้านคนในปัจจุบัน ซึ่งคาดการณ์ว่า ในปี 2567 หรือในอีก 15 ปีข้างหน้า ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป จะมีสัดส่วนมากกว่า 20% ซึ่งจะเท่ากับสัดส่วนของกลุ่มเด็กและในปี 2573 จะเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าของกลุ่มเด็ก หรือประมาณ 1 ใน 5 ของประชากรทั้งประเทศ (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.), 2561)

การตระหนักถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลให้ภาครัฐกำหนดมาตรการเตรียมการรองรับให้การดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุเหล่านั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น โดยกำหนดยุทธศาสตร์ “การเตรียมความพร้อม สังคมไทยสู่สังคมผู้สูงอายุ” เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ด้วยการมีแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545 - 2564) เพื่อกำหนดทิศทางนโยบายยุทธศาสตร์และมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ดำเนินการด้านผู้สูงอายุให้ชัดเจน (วิพรรณ ประจวบเหมาะ, 2559) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับระบบการดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ เช่น การให้บริการด้านสุขภาพ การจัดสวัสดิการทางสังคม การส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี (พระนาทกร สุจินโณ (เศษสิน) และคณะ, 2561) โดยที่สิ่งเหล่านี้จะต้องมีการรับรู้ถึงข้อมูลที่เป็นต่อการวางแผนและดำเนินการบนฐานของการลงทุนและใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า (สุทธิพงศ์ บุญผดุง, 2554)

โรงเรียนหรือสถานศึกษา เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชน ที่สำคัญเป็นสถานที่ที่มีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับชุมชน ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศแก่ชุมชน บทบาทในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ดังนั้น การนำโรงเรียนมาเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่จะมีในอีก 5 – 10 ปี ข้างหน้าจากนี้ กล่าวคือโรงเรียนควรที่จะมีการร่วมมือกับชุมชน หรือหน่วยงานระดับมหาวิทยาลัยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ โดยจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมให้กับผู้สูงอายุในลักษณะเชิงรุกและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยเน้นการพัฒนาผู้สูงอายุมากกว่า การสงเคราะห์ ไม่ว่าจะเป็นการดูแลตนเองอย่างมีความรู้และทักษะที่ดีพอ การดูแลรักษาสุขภาพ ตลอดจนการสร้างระบบการดูแลให้เกิดศักยภาพของการเป็นผู้สูงอายุ สังคมไทยก็ไม่ต้องกลัวกับการรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในภายภาคหน้าของผู้สูงอายุ (กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ, 2559)

องค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์จึงจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้น โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2559 โดยผ่านการประชาคมหมู่บ้าน การจัดทำแผน การประชุม

เครือข่าย การประชาสัมพันธ์ และการเปิดรับสมัครนักเรียนผู้สูงอายุ ปัจจุบันมียอดนักเรียน 400 คน จากยอดผู้สูงอายุทั้งหมดตำบล 1,245 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เข้าสังคม และทำกิจกรรมเป็นหมู่คณะ เรียนรู้อยู่ร่วมกัน ภายใต้คำขวัญ "แก่อย่างมีคุณค่า ชราอย่างมีคุณภาพ" ภายใต้การสนับสนุนผลักดันจากพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดอุดรธานี และได้นำแนวนโยบายกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทุกท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มงานยุทธศาสตร์จังหวัดอุดรธานี ด้านผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้สิ่งใหม่ มีโอกาสแสดงศักยภาพภูมิความรู้ ประสบการณ์ที่สั่งสมมาถ่ายทอดแก่บุคคลอื่นได้ โดยโรงเรียนผู้สูงอายุจะเปิดทำการสัปดาห์เว้นสัปดาห์ โดยเน้นสร้างความสุขและเสียสละหัวเราะของผู้สูงอายุ และเน้นให้ความรู้ด้านสุขภาพ สุขภาพจิต การดูแลตัวเองทักษะด้านอาชีพ ทักษะการใช้ชีวิตเมื่อเข้าสู่สังคม การเยี่ยมบ้านและการมีจิตอาสา การทัศนศึกษาดูงาน (สำนักปลัดเทศบาล, 2558)

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุดรัง จังหวัดอุดรธานี เพื่อนำไปเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อให้ได้กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และนำไปขยายผลได้อย่างมีประสิทธิภาพในชุมชนและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุดรัง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุดรัง จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุดรัง จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ การวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วยวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนผู้สูงอายุโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุดรัง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 400 คน
- 1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสงฆ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์ ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม โรงพยาบาล

ส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลนาพู่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบลนาพู่และนักเรียนผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพู่ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 20 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับศึกษา อาชีพ ของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพู่ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้สูงอายุเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ก่อนและหลัง เข้าเรียนรู้ในหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาพู่ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพู่ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ และแนวทางการสร้างกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพู่ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับโครงสร้างของแบบสอบถามที่กำหนดไว้

3.3 ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC)

3.4 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 50 คน

3.5 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3.5.1 ศึกษาเอกสาร รายงานการวิจัย แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตโรงเรียนผู้สูงอายุ

3.5.2 นำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

3.5.3 จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่ม

ตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 แบบสอบถาม มีขั้นตอน ดังนี้ ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปยังผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาโพ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ที่เป็นสถานที่ใช้ในการวิจัย เพื่อขอความร่วมมือการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยจากนักเรียนผู้สูงอายุ

4.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์พระสงฆ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาโพ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาโพ ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลนาโพ กำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบลนาโพและนักเรียนผู้สูงอายุ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 แบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ก่อนและหลัง เข้าเรียนรู้ในหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

5.2.1 จัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิดการวิจัย

5.2.2 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปผลการวิจัยผล

ผลการวิจัย

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาโพ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

การศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาโพ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี โดยมีต่อจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ได้แก่

1. คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุก่อนเรียนรู้ในหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาโพ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ด้านการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) พิจารณารายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ หลักสูตรมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุขภาพจิตให้ดีขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$) รองลงมาคือ หลักสูตรทำให้ผู้สูงอายุเข้าใจการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต หลักสูตรทำให้เลือกเรียนได้อย่างอิสระตามความสนใจ และหลักสูตรมีส่วนช่วยในการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับปานกลาง

($\bar{X} = 3.10$) และ หลักสูตรมีประโยชน์ต่อการเตรียมตัวสำหรับการใช้ชีวิตในวัยสูงอายุ อยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$)

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุหลังเรียนรู้ในหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพุ อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการเรียนรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) พิจารณารายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ หลักสูตรมีประโยชน์ต่อการเตรียม ตัวสำหรับการใช้ชีวิตในวัยสูงอายุ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) รองลงมาคือ หลักสูตรทำให้เลือกเรียนได้อย่างอิสระตามความสนใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) และหลักสูตรมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุขภาพจิตให้ดีขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$)

2. คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุก่อนเรียนรู้ในหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพุ อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการเรียนรู้เพื่อปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) พิจารณารายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ หลักสูตรทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$) รองลงมาคือ หลักสูตรสามารถนำมาประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับ ผู้สูงอายุได้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$) และหลักสูตรเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้สูงอายุได้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$)

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุหลังเรียนรู้ในหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพุ อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการเรียนรู้เพื่อปฏิบัติ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) พิจารณารายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ หลักสูตรเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมาคือ หลักสูตรทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมาคือ หลักสูตรช่วยเสริมสร้าง ความสามารถในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุและหลักสูตรเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) และ หลักสูตรสามารถนำมาประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุได้และหลักสูตรเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุพัฒนาความสามารถ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$)

3. คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุก่อนเรียนรู้ในหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพุ อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการเรียนรู้เพื่อชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) พิจารณารายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ หลักสูตรมีความจำเป็นต่อการปรับตัวในสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.17$) รองลงมาคือ หลักสูตรทำให้ผู้สูงอายุได้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) และ หลักสูตรช่วยให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนได้อย่างดี อยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$)

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุหลังเรียนรู้ในหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพุ อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการเรียนรู้เพื่อชีวิต โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

($\bar{X}$ = 4.53) พิจารณารายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ หลักสูตรมีความจำเป็นต่อการปรับตัวในสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61) รองลงมาคือ หลักสูตรช่วยให้ผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนได้อย่างดี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53) และ หลักสูตรทำให้ผู้สูงอายุได้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.44)

4. คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุก่อนเรียนรู้ในหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพุ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี ด้านการเรียนเพื่ออยู่ร่วมกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.10) พิจารณารายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ หลักสูตรช่วยให้เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.27) รองลงมาคือ หลักสูตรช่วยให้ผู้สูงอายุอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้สันติสุข อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.11) และหลักสูตรช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทำประโยชน์เป็นอาสาสมัครได้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.10)

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุหลังเรียนรู้ในหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพุ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี ด้านการเรียนเพื่อชีวิต โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.58) พิจารณารายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ หลักสูตรช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าใจธรรมเนียมนิยมประเพณี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.63) รองลงมาคือ หลักสูตรทำให้ผู้สูงอายุรู้จักคิดเรื่องความเสี่ยงของสังคมได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62) และหลักสูตรส่งเสริมผู้สูงอายุให้ช่วยเหลือผู้อื่นและผู้สูงอายุด้วยกันได้และหลักสูตรช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทำประโยชน์เป็นอาสาสมัครได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61)

ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพุ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี

จากการสัมภาษณ์นักเรียนผู้สูงอายุที่เข้าเรียนในหลักสูตร ผู้วิจัยสามารถจำแนกปัญหาและอุปสรรคในการเรียนของผู้สูงอายุประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถส่วนบุคคล และด้าน การสนับสนุนช่วยเหลือ (นักเรียนผู้สูงอายุ, 2562)

1. ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุด้านความสามารถส่วนบุคคล ประกอบด้วย หูได้ยินไม่ชัดเจน กิจกรรมบางอย่างที่เน้นการคิดที่รวดเร็วไม่เหมาะกับผู้สูงอายุ การรับรู้ของสมองคิดช้าลง สายตาที่มองเห็นไม่ชัดเจน การเคลื่อนไหวที่ช้าลง

2. ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ด้านการสนับสนุนช่วยเหลือ ประกอบด้วย หน่วยงานของรัฐไม่สนับสนุนด้านงบประมาณในการเรียนรู้ การประสานงานช่วยเหลือจากรัฐมีน้อย การไม่เน้นการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

กลยุทธ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาโพธิ์ อำเภोधมณีนี จังหวัดอุดรธานี

จากการสัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์ ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ผู้วิจัยสามารถสรุปกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุแบ่งกลยุทธ์ออกเป็น 4 กลยุทธ์ ดังนี้ (ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์, 2562)

กลยุทธ์ที่ 1 การเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ

มาตรการที่ 1 หลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ

มาตรการที่ 2 การให้การศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต

มาตรการที่ 3 การปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคม ตระหนักถึงคุณค่า

และศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

กลยุทธ์ที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ

มาตรการที่ 1 ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมสุขภาพป้องกันการเจ็บป่วย

และดูแลตนเองเบื้องต้น

มาตรการที่ 2 ส่งเสริมการรวมกลุ่มและเสริมสร้างความเข้มแข็งของ

องค์กรผู้สูงอายุ

มาตรการที่ 3 การส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของ

ผู้สูงอายุ

มาตรการที่ 4 สนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ

มาตรการที่ 5 ส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อ

ผู้สูงอายุ สนับสนุน

มาตรการที่ 6 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและ

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย

กลยุทธ์ที่ 3 การคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

มาตรการที่ 1 การคุ้มครองด้านรายได้

มาตรการที่ 2 หลักประกันด้านสุขภาพ

มาตรการที่ 3 ด้านครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง

มาตรการที่ 4 ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

กลยุทธ์ที่ 4 การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการ

การ

มาตรการที่ 1 การบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุ

มาตรการที่ 2 มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร

ด้านผู้สูงอายุ

อภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพุ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานีพบว่า

1. คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุหลังเรียนรู้ในหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพุ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) โดยเห็นได้จากงานวิจัยเรื่องวิถีชีวิตของผู้สูงอายุและภาพลักษณ์ของการเป็นผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ : กรณีศึกษา ผู้สูงอายุบ้านปิยะมัลย์ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ จะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ให้เหมาะสมกับศักยภาพ ที่มีความต้องการเพื่อตนเองเปลี่ยนไป เป็นความต้องการเห็นความสำเร็จของผู้ใกล้ชิด หรือช่วยเหลือผู้อื่น ผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ จะต้องมีความสุขที่ดี พึงตนเองได้ ตระหนักถึงคุณภาพชีวิตที่ดี มีความเชื่อและศรัทธาศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ยึดถือศีลธรรมเคร่งครัด เป็นผู้นำทางความคิดทำงานเพื่อชุมชน ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม (เพื่อนใจ รัตตากร, 2549) และงานวิจัย เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุและสถานสงเคราะห์คนชรา ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมทางจริยธรรมของผู้สูงอายุ แบ่งออก เป็น 3 ด้าน คือ 1) พฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมของชมรมผู้สูงอายุ และสถานสงเคราะห์คนชรา อยู่ในเกณฑ์ระดับกลาง 2) โดยภาพรวมแล้ว การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในชมรมและสถานสงเคราะห์อยู่ในเกณฑ์ระดับดี 3) จากการทดสอบการแสดง ออกของพฤติกรรมทางจริยธรรม ที่มีความสัมพันธ์กับสภาพการเป็นสมาชิก ระหว่างผู้สูงอายุในชมรม กับผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ พบว่า ผู้สูงอายุในชมรมมีการแสดงออกพฤติกรรมและความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรม ดีกว่าผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา (แสงรุ่ง ผ่องใส, 2535)

2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพุ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยสามารถจำแนกปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถส่วนบุคคล และด้านการสนับสนุนช่วยเหลือ ซึ่งคล้ายคลึงกับงานวิจัยเรื่อง แนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองขาวอำเภอกาญจนบุรี พบว่า 1) สภาพคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาด้านร่างกายโดยการเจ็บป่วยทางร่างกาย ด้านจิตใจพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับความจำไม่ดี แต่พบว่ามีสมาธิและความพอใจต่อความสัมพันธ์ทางสังคมเกี่ยวกับการดูแลเอาใจใส่ของสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่ามีสมาธิและความพอใจต่อสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกบ้าน เช่น สะอาด บรรยากาศดี ไม่มีมลพิษ 2) ปัญหาการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากผู้สูงอายุขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัญหาของตนเองที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (สุพร คูหา, 2552)

3. กลยุทธ์ผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลนาพุ แบ่งกลยุทธ์ออกเป็น 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 การเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ กลยุทธ์ที่

2 การส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ กลยุทธ์ที่ 3 การคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุและกลยุทธ์ที่ 4 การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการ ซึ่งคล้ายคลึงกับงานวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดชัยภูมิ ทั้งนี้ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตามปัจจัยที่เป็นผลของการวิจัยนี้ คือ การจัดสวัสดิการสังคม ได้แก่ การประกันสังคมกองทุนผู้สูงอายุ กองทุนดูแลผู้สูงอายุที่ขาดที่พึ่ง การฝึกอาชีพ การดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน สถานสงเคราะห์ ด้านรักษาพยาบาล ด้านศาสนา งานอดิเรก ชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุเวลากลางวัน บริการเยี่ยมผู้สูงอายุที่บ้าน ด้านกีฬา หรือนันทนาการเพื่อความสำเร็จในการเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (ปาริชาติ ชาลีเครือ, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพุ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี โดยมีต่อจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้ พบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุก่อนเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุหลังเรียนรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) 2) ด้านการเรียนรู้เพื่อปฏิบัติ พบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุก่อนเรียนรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุหลังเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้เพื่อปฏิบัติ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) 3) ด้านการเรียนรู้เพื่อชีวิต พบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุก่อนเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุหลังเรียนรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) 4) ด้านการเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกัน พบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุก่อนเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุหลังเรียนรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้วิจัยสามารถจำแนกปัญหาและอุปสรรคได้ 2 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถส่วนบุคคล 2) ด้านการสนับสนุนช่วยเหลือ ส่วนกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 1) การเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ มี 3 มาตรการ 2) การส่งเสริมและการพัฒนาผู้สูงอายุ มี 6 มาตรการ 3) การคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ มี 4 มาตรการ 4) การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการ มี 2 มาตรการ และข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อค้นพบที่สำคัญทั้งจากการศึกษาเอกสาร การเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ **ข้อเสนอแนะ** 1) องค์กรท้องถิ่นร่วมกับวัด ชุมชน โรงเรียน และสถานีนามัย ร่วมกันกำหนดนโยบายในการดำเนินการจัดการสุขภาวะและสวัสดิการผู้สูงอายุ ในการจัดทำแผนพัฒนาในระดับท้องถิ่น และระดับจังหวัด 2) มีการนำนโยบายในการดำเนินการจัดการสุขภาวะและสวัสดิการผู้สูงอายุ เข้าสู่ภาคปฏิบัติ โดยการ

จัดทำแผนปฏิบัติการ โดยมีการกำหนดโครงการ กิจกรรมดำเนินงาน เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนในเชิงปฏิบัติในการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุและชุมชนได้อย่างแท้จริง และ 3) สร้างเครือข่ายและสร้างกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุและชุมชนผ่านการปฏิบัติจริงในพื้นที่และระหว่างพื้นที่หรือข้ามพื้นที่ เพื่อการขยายผลการพัฒนาให้กว้างขวางมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ. (2559). คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). (2561). 2573 คนแก่ครองเมือง. เรียกใช้เมื่อ 1 กันยายน 2561 จาก <http://www.thetruemate.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=539099610>
- งานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุไทย. (2561). ผู้สูงอายุในประเทศไทย: แนวโน้ม คุณลักษณะ และ ปัญหา. เรียกใช้เมื่อ 1 กันยายน 2561 จาก <http://hp.anamai.moph.go.th/soongwai/statics/about/soongwai/topic004.php>
- ธาริน สุขอนันต์และคณะ. (2554). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี. วารสารสาธารณสุขศาสตร์, 41(3), 240-249.
- นักเรียนผู้สูงอายุ. (25 เมษายน 2562). ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนในหลักสูตร. (อภิวัฒน์ชัย พุทธร, ผู้สัมภาษณ์)
- ปาริชาติ ชาลีเครือ. (2561). ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 6(4), 1620-1632.
- ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาพุ. (25 เมษายน 2562). แนวทางการสร้างกลยุทธิ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่เข้าเรียนในหลักสูตร. (อภิวัฒน์ชัย พุทธร, ผู้สัมภาษณ์)
- พระนาทกร สุจินโณ (เศษสิน) และคณะ. (2561). ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(1), 1-7.
- เพื่อนใจ รัตตากร. (2549). วิธีคิดของผู้สูงอายุ และภาพลักษณ์ของการเป็นผู้สูงอายุที่ประสบผลสำเร็จ. วารสารวิจัยทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 1(2), 56-71.
- วิพรรณ ประจวบเหมาะ. (2559). โครงสร้างระบบการติดตามและประเมินผลแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564). จุฬาสัมพันธ์, 53(9), 23-37.
- สำนักปลัดเทศบาล. (2558). แผนยุทธศาสตร์องค์การบริหารส่วนตำบลนาพุ พ.ศ.2558 - 2561 (ระยะ 4 ปี). อุดรธานี: ศักดิ์ศรีอักษรการพิมพ์.

- สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2554). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ 1). ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุพร คูหา. (2552). แนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองขาว อำเภอดำม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- แสงรุ่ง ผ่องใส. (2535). การศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ และสถานสงเคราะห์คนชรา กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกโรงเรียน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.